

EX POST АНАЛИЗА ТЕМЕРИН ИЗВЕШТАЈ О ДОСАДАШЊОЈ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН 2016-2020. ГОДИНЕ

Активност процеса израде Плана развоја општине Темерин реализује АРРА Бачка у сарадњи са Институтом за економику пољопривреде Београд, а финансира се средствима Владе АП Војводине, Покрајинског секретаријата за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу.

Садржај:

УВОД.....	3
1. МЕТОДОЛОГИЈА	4
2. ФАЗЕ АНАЛИЗЕ	5
3. ПРЕГЛЕД УСВОЈЕНИХ СТРАТЕШКИХ ДОКУМЕНАТА	5
4. СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН 2016–2020.	6
5. УКЉУЧЕНОСТ ПРОЈЕКТА ИЗ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН 2016–2020. У БУЏЕТ ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН	11
6. ПРЕДЛОГ СМЕРНИЦА ЗА ИЗРАДУ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА РАЗВОЈА	12

УВОД

Све локалне самоуправе су у обавези да усвоје планове развоја, за период од најмање седам година, а анализа ефеката (ex post анализа имплементације претходног стратешког оквира) представља значајан основ за процес новог планирања.

Извештај о досадашњој имплементацији стратешког документа општине Темерин, је једна од активности у оквиру пројекта подршке у изради Плана развоја локалних самоуправа у пет пилот локалних самоуправа – Бачка Паланка, Врбас, Србобран, Темерин и Тител, а спроводи се преко Регионалне развојне агенције Бачка у сарадњи са Институтом за економику пољопривреде Београд.

Циљ наведеног пројекта је израда новог приступа координације јавних политика у складу са новим Законом о планском систему, усвојеним у априлу 2018. године. Како је реч о новим документима јавних политика – плановима развоја, и сама израда извештаја о досадашњој имплементацији и реализацији стратешког оквира локалне самоуправе представља обавезну активност, чиме се креира оквир за реализацију ове врсте евалуације, који ће користити и другим локалним самоуправама у фази ex post анализе као основе за развој планова развоја.

Даље, општина Темерин након усвајања Плана развоја, приступа изради средњорочних (трогодишњих) планова, који даље омогућавају испуњавање обавеза које се тичу израде програмских буџета на свим нивоима програмске структуре. Из овог закључујемо да средњорочни план треба да операционализује План развоја општине Темерин и омогући годишње извештавање о имплементацији Плана развоја општине Темерин као дугорочног развојног документа, док се извештај о ефектима Плана развоја општине Темерин израђује на трогодишњем нивоу.

Досадашња стихија планирања на локалном нивоу узрокована је непостојањем јасног оквира и методолошких правила, што је довело до тога да ЈЛС имају документа различитог квалитета, употребне вредности, различитих методологија, са елементима који често не испуњавају основне услове стратешког планирања и логике интервенције. Нови Закон о планском систему са пратећим уредбама поставља оквир у ком ЈЛС израђују своја документа, а поштовање правила и методологије даје могућност креирања квалитетних планова са циљем имплементације више пројеката у складу са локалним потребама уз поштовање кровних оквира и смерница. Поред тога што ће омогућити јасније дефинисање циљева и мера/пројеката, нови Закон и пратећи акти постављају и систем праћења, евалуације и извештавања, који треба да обезбеди транспарентност процеса и мерење учинка јавних политика. Имајући у виду прилично сложене захтеве Закона о планском систему за припрему планова развоја ЈЛС (ex post и ex ante анализа, свеобухватни процес консултација и јавне расправе, итд.), са једне стране, као и потешкоће са којима се ЈЛС суочавају чак и приликом израде трогодишњих пројекција програмског буџета са друге стране, доследна примена новог планског система представља значајан изазов за локалне самоуправе у Србији (нарочито мање општине) са обзиром на недостатак стручних, техничких и финансијских ресурса.

У овом процесу посебно треба нагласити значај Анализе ефеката, која представља аналитички процес у процесу усвајања и имплементације документа јавних политика, док у овој фази ex post анализа – анализа након спровођења усвојених документа јавних политика у циљу вредновања учинака, представља веома битну активност. Овај извештај представља ex post анализу стратешког оквира општине Темерин (конкретно Стратегија развоја општине Темерин 2016–2020. и пратећих акционих планова), уз покушај да се бар делимично методолошки испоштује предложена садржина (Уредба о методологији

управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржаја појединачних докумената јавних политика), узимајући у обзир да оцењивани документи јавних политика немају све потребне елементе, како би била могућа потпуна анализа ефеката.

1. МЕТОДОЛОГИЈА

Комбиновање приступа и метода

Како би резултати истраживања и анализе били богатији и веродостојнији коришћена је комбинација приступа и метода – квалитативне и квантитативне методологије. Разлог за избор предметног начина истраживања и анализе је у чињеници да су обе методологије, и квалитативна и квантитативна, суштински различите, али њиховим комбиновањем постижу се најбољи резултати.

Комбинована методологија укључује:

- Више извора или врста података,
- Више истраживача,
- Више метода у прикупљању или истраживању,
- Више теоријских перспектива у интерпретацији резултата у истом истраживачком пројекту.

Током истраживања коришћена су следећа обележја квантитативног истраживања:

– Основна питања – Утиче ли независна варијабла на другу? Јесу ли две варијабле међусобно повезане?

– Начин проучавања – Изолација варијабли, контрола спољних чинилаца како би се уклониле супарничке претпоставке, редукционизам – поједностављење ситуације која постоји у стварности како би се омогућила квантитативна анализа.

– Улога истраживача – Настоји се смањити или потпуно искључити истраживачев утицај, мишљење, погледи и ставови истраживача одражавају се у полазним претпоставкама и одабиру проблема, але не у методи, анализи и приказивању резултата и њиховом тумачењу.

– Подаци – Резултати на стандардизованим упитницима, информације су сведене на бројеве.

– Обрада података – Статистичка анализа, дескриптивна и инференцијална.

– Примарни допринос – Веће разумевање истраживане појаве до којег се долази провером теорије или теоријских претпоставки.

Када говоримо о квалитативном истраживању, коришћена су следећа обележја:

– Истраживачки нацрт и методе – Дубински интервјуи, посматрање, групни интервјуи, анализа садржаја.

– Испитаници – Мањи узорак испитаника који не допушта уопштавање, али омогућава дубљу анализу.

– Улога испитаника – Испитаници су учесници у истраживању, истраживач и испитаник чине јединство, јер заједнички настоје постићи разумевање података, испитаници редовно помажу у процени тачности описа и тумачења које износи истраживач.

– Подаци – Приповедни описи, текстови, транскрипти разговора, подаци садржани у речима које се не преводе у бројеве.

– Обрада података – Литерарна, вербална, нередукционистичка.

2. ФАЗЕ АНАЛИЗЕ

Прва фаза обухватила је прикупљање података неопходних за израду анализе имплементације стратешких докумената општине Темерин – свих важећих стратешких докумената усвојених од стране Скупштине у периоду до 2020. године, ревизију стратешких докумената, као и акционих планова који прате стратешка документа, информације о реализованим пројектима наведеним у стратегијама/акционим плановима, те свих стратешких докумената на вишем нивоу на које се ослањају стратешка документа општине Темерин.

У другој фази вршена је детаљна анализа важећих стратешких докумената, почев од анализе циљева, приоритета, мера, дефинисаних индикатора у акционим плановима, усклађености стратешких докумената са стратешким документима на вишим нивоима и са програмским буџетом.

Наредна фаза укључивала је сарадњу са Канцеларијом за локални економски развој (КЛЕР) општине Темерин и прикупљање података за анализу релевантних докумената, у циљу дефинисања јаснијег стања имплементације стратешких докумената – интеракција и одржавање састанка са надлежним члановима Канцеларије.

Четврта фаза обухватила је израду коначне анализе имплементације стратешких докумената општине Темерин са дефинисаним препорукама и закључцима за унапређење спровођења, односно имплементације стратешких докумената – анализу података и извођење закључака, те предлог мера за превазилажење поменутих иступања.

3. ПРЕГЛЕД УСВОЈЕНИХ СТРАТЕШКИХ ДОКУМЕНАТА

Циљ поглавља је да идентификује постојање усвојених докумената развојног планирања и јавних политика на нивоу општине Темерин и пружи њихов преглед. Обухваћени су и рокови имплементације усвојених докумената и њихова међусобна усаглашеност.

1.1. Листа усвојених докумената јавних политика са роком важења

У периоду од 2016. до данас, у општини Темерин усвојени су следећи документи развојног планирања и јавних политика:

1. Стратегија развоја општине Темерин 2016–2020.
2. Акциони план за укључивање грађана у процес доношења одлука о трошењу средстава прикупљених по основу пореза на имовину у општини Темерин 2018–2021.
3. Локални акциони план за младе општине Темерин 2018–2021.
4. Локални антикорупцијски план 2017–2020.
5. Стратегија развоја културе општине Темерин 2015–2020.
6. Стратегија развоја социјалне заштите општине Темерин 2010–2014.
7. План капиталних инвестиција 2017–2020.
8. Стратегија безбедности саобраћаја на путевима општине Темерин 2016–2020.
9. Стратегија развоја привреде, пољопривреде и руралног развоја општине Темерин за период 2018–2023. са акционим планом за имплементацију.
10. Локални план управљања отпадом за општину Темерин (2011)
11. Локални акциони план запошљавања општине Темерин за период 2021–2023.

Стратегија развоја општине Темерин (у даљем тексту СРОТ) је кровни стратешки документ и усвојена је за **петогодишњи период**. У оквиру стратешког документа за период 2016–2020. дефинисан је целокупан Акциони план на период од 5 (пет) година у складу са областима које су дефинисане СРОТ.

Р. Бр.	Питање	Да	Не
1.	Да ли су сви стратешки документи усвојени од стране Скупштине?	✓	
2.	Да ли су стратешки документи усклађени са другим стратешким документима на вишем хијерархијском нивоу?	✓	
3.	Да ли је спровођена ревизија стратешког документа?		✓
4.	Да ли стратешки документи садрже визију, односно жељено стање након периода за који су усвојени?	✓	
5.	Да ли су постављени циљеви, приоритети, мере и индикатори за праћење реализације стратешких докумената?	✓	
6.	Да ли постоји тело на нивоу локалне самоуправе које прати имплементацију постављених циљева у стратешким документима?	✓	
7.	Да ли се доставља извештај о праћењу имплементације стратешких докумената и да ли се исти усваја од стране Општинског већа?	✓	
8.	Да ли су стратешка документа усклађена са програмским буџетом?		✓
9.	Да ли стратешка документа прате одговарајући акциони планови?	✓	
10.	Да ли су реализовани пројекти из акционих планова?		✓

У контексту временских рокова, горе поменути и побројани документи јавних политика су међусобно усаглашени и прате правила стратешког планирања дефинисана Законом о планском систему Републике Србије.

4. СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН 2016–2020.

Циљ поглавља је да анализира досадашњи кровни стратешки документ према свим припадајућим интерним и екстерним елементима. У првом делу, идентификовано је место усвојених докумената у нормативном оквиру Републике Србије. Даље, приказана је методологија израде кровног стратешког документа са партиципацијом као назаобилазним процесом. Акценат овог дела биће на разматрању учешћа организација цивилног друштва у процесу израде, те на организовању и спровођењу јавних расправа као важног елемента за повећање транспарентности и партиципације јавности у процесу усвајања јавних политика на локалном нивоу.

Кроз кратак приказ самог документа биће представљене све области документа са дефинисаним приоритетима и циљевима, са коментарима на процес анализе, те формулације и хијерархијске усаглашености циљева. Даље, анализираће се дефинисани Акциони план кроз индикаторе, као и планирани процес евалуације и мониторинга стратешког документа.

Визија општине Темерин изражава виђење стратешке промене коју грађани желе да виде до 2020. године.

Општина Темерин, лоцирана у гравитационој зони Новог Сада 2020. године, је општина која својим грађанима обезбеђује квалитетне услове за живот и рад, која има изграђену социјалну и физичку инфраструктура, туристички атрактивну и очувану животну средину, и која је препознатљива по мултикултуралности и толеранцији.

Резултат остварења визије општине Темерин биће представљен кроз анализу остварења Акционог плана који је постављен целокупан у првобитном документу СРОТ 2016-2020.

Стратегија развоја општине Темерин за период 2016-2020. године је дефинисала следеће стратешке циљеве, односно приоритетне области деловања:

Раст економске конкурентности засноване на обновљивим ресурсима.

Унапређење и развој инфраструктуре и заштита животне средине.

Подизање квалитета и доступности услуга у области ванпривредних делатности.

За реализацију ових циљева у акционом плану предложено је 56 пројеката.

4.1. Нормативни оквир

Закон о планском систему Републике Србије усвојен је 2018. и прописује усвајање три типа планских докумената:

1. документи развојног планирања;
2. документи јавних политика и
3. остали плански документи.

Документ развојног планирања чије усвајање је у надлежности локалне самоуправе је План развоја ЈЛС, како по Закону о планском систему, тако и по основу Закона о локалној самоуправи и Статуту општине Темерин. Стратегије, програми и акциони планови су документи јавних политика чије усвајање је, такође у надлежности локалне самоуправе (за сопствену територију).

Стратегија одрживог развоја општине Темерин поседује неке од елемената два различита типа докумената, која су дефинисана поменутиим Законом, а то су План развоја јединице локалне самоуправе и Стратегија.

4.1. Методолошки приступ израде

Методолошки приступ израде Стратегије приказан је у самом документу (поглавље 2. Методологија израде). У уводном делу поглавља, наводе се надлежности за израду стратешког документа, дефинисане Законом о локалној самоуправи и Законом о регионалном развоју.

Наведени су следећи принципи на којима почива документ:

1. Фокус на људима;
2. Сагласност о дугорочној визији;
3. Свеобухватност и интегрисаност;
4. Усаглашеност са јасним буџетским принципима;
5. Свеобухватна и поуздана аналитичка основа;
6. Посвећеност надлежних институција и органа;
7. Развој постојећих механизма;
8. Повезаност националног и локалног нивоа власти;
9. Развој и унапређење постојећих капацитета.

Кораци ка изради и имплементацији документа подељени су у три фазе:

I Фаза – Припрема и процес планирања;

II Фаза – Израда Стратегије;

III Фаза – Имплементација, мониторинг и евалуација.

На самом почетку документа, пре *Садржаја* документа је пружен списак чланова аутора и представника институција, дефинисаних према области. При формирању групе аутора и представника институција самог документа испоштован је партиципативни приступ, са мултисекторским укључивањем (присуство јавног, приватног и цивилног сектора). Ипак, нигде се не наводи учешће представника Општинске управе, као првог извршног органа Скупштине Темерин, као ни одржавање јавних расправа, које су незаобилазне у обезбеђивању принципа транспарентности и партиципације јавности у процесу усвајања докумената овог обухвата.

4.2. Кратак приказ кровног документа са кључним карактеристикама и дефинисаним приоритетима

У *Садржају* документа Стратегије развоја општине Темерин недостаје *Уводни део* и *Предговор* председника општине, који наравно није и обавезујући, али због транспарентности и информисања јавности недостаје списак учесника на изради Стратегије развоја општине Темерин кроз организовану и формирану Комисију за стартешко планирање и радне групе.

Приказан је опис општине Темерин – профил заједнице и опште стање локалне економије кроз одељке у садржају:

- Општи подаци
- Демографија и људски ресурси
- Привреда, МСП и предузетништво
- Агрокомплекс
- Туризам
- Енергетика
- Инфраструктура
- Заштита животне средине
- Ванпривредне делатности
- Локална самоуправа.

Кратак преглед области које су обрађене кровним стратешким документом са кључним карактеристикама.

У време израде СРОТ представљена је организациона структура Општинске управе као главни носилац активности, број запослених, пол запослених, са структуром запослених. Навод да је 2015. било 74 запослена лица у Општинској управи односи се на период пре реорганизације ЈП Дирекција за изградњу.

Оно што у овом одељку видно недостаје је списак свих институција, органа општине Темерин које су основане и функционишу на територији општине Темерин.

Стратешку платформу општине Темерин чине три стратешка циља која обезбеђују синергију између економије, инфраструктуре, животне средине и друштвених делатности, кроз постављена 3 стартешка циља/приоритета:

1. Раст економске конкурентности засноване на обновљивим ресурсима.
2. Унапређење и развој инфраструктуре и заштита животне средине.
3. Подизање квалитета и доступности услуга у области ванпривредних делатности.

Стратешки циљ 1: Раст економске конкурентности засноване на обновљивим ресурсима

Приоритетни циљ 1.1. Подршка привредној активности и подстицање инвестиција

Пројекат 1.1.1. Дефинисање, подстицање и привлачење домаћих и страних инвестиција

Пројекат 1.1.2. Радна зона у блоку 38 и 39 у Бачком Јарку и радна зона Иланца у Темерину

Пројекат 1.1.3. Електрана на биомасу – узгојена биомаса (чичока) са прерадом воћа и поврћа – постројење Сириг

Пројекат 1.1.4. Енергана на биомасу – узгојена биомаса (чичока) са прерадом воћа и поврћа – постројење Бачки Јарак

Пројекат 1.1.5. Енергана за комунални отпад – Темерин

Пројекат 1.1.6. Пројекат интензивне сарадње свих актера са „Војводина метал кластером” око профилисања тржишног, производног и технолошког профила у циљу привлачења оних стратешких партнера који значајно доприносе конкурентности производа металског кластера

Пројекат 1.1.7. Субвенционисање запошљавања, самозапошљавања и реализација програма стручне праксе

Пројекат 1.1.8. Израда и имплементација ЛАП-а економског развоја општине Темерин.

Приоритетни циљ 1.2. Подстицање предузетништва, унапређење пољопривредне производње и подршка сточарству

Пројекат 1.2.1. Подршка привреди и пољопривреди кроз субвенционисање камате за кредите

Пројекат 1.2.2. Креирање радних места за младе подршком инвестиција уз савремену пластеничку производњу

Пројекат 1.2.3. Подизање нивоа стручног знања пољопривредника

Пројекат 1.2.4. Пројекат пољопривредних зона

Пројекат 1.2.5. Побољшање дистрибуције и складиштења поврћа

Пројекат 1.2.6. Пројекат успостављања савремене производње профитабилних култура у повртарству

Пројекат 1.2.7. Развој прерађивачких капацитета у пољопривреди.

Приоритетни циљ 1.3. Унапређење и активирање туристичких ресурса

Пројекат 1.3.1. Израда и постављање туристичке саобраћајне сигнализације

Пројекат 1.3.2. Изградња бицикличко-пешачке стазе Темерин – Инфоцентар „Јегричка” ЈВП „Воде Војводине”

Пројекат 1.3.3. Пројекат ревизије досадашњих стратешких докумената и студија о могућности изградње рехабилитационог центра, бање у Темерину и велнес центра

Пројекат 1.3.4. Унапређење услова за ловни и риболовни туризам

Пројекат 1.3.5. Креирање нових туристичких производа.

Стратешки циљ 2: Унапређење и развој инфраструктуре и заштита животне средине

Приоритетни циљ 2.1. Даљи развој и унапређење инфраструктуре

Пројекат 2.1.1. Унапређење друмског саобраћаја у циљу смањења фреквенности саобраћаја

Пројекат 2.1.2. Унапређење снабдевања електричном енергијом

Пројекат 2.1.3. Побољшање квалитета водоснабдевања и водоводне мреже

Пројекат 2.1.4. Унапређење топловода и топлана

Пројекат 2.1.5. Наставак изградње канализационе мреже и пречистача

Пројекат 2.1.6. Успостављање регионалног система управљања отпадом.

Приоритетни циљ 2.2. Одржавање и заштита квалитета животне средине

Пројекат 2.2.1. Формирање чисте ваздушне средине и повољног биоклиматског комфора

Пројекат 2.2.2. Систем одвођења атмосферских вода и одржавање мелиорационих канала

Пројекат 2.2.3. Побољшање квалитета пијаће воде

Пројекат 2.2.4. Мере за смањење буке и вибрације
Пројекат 2.2.5. Елиминисање дивљих депонија
Пројекат 2.2.6. Унапређење озелењавања у општини
Пројекат 2.2.7. Пројекат успостављања мониторинга животне средине и катастра загађивача.

Приоритетни циљ 2.3. Планирање и изградња приступачне и атрактивне околине

Пројекат 2.3.1. Усвајање просторних планова, планова генералне регулације, планова детаљне регулације

Пројекат 2.3.2. Увођење Географског информационог система (ГИС) у општини

Пројекат 2.3.3. Подстицање енергетске ефикасности у зградарству

Пројекат 2.3.4. Изградња приступачних и атрактивних центара насеља.

Стратешки циљ 3. Унапређење ванпривредних делатности – подизање квалитета и доступности услуга у области ванпривредних делатности

Приоритетни циљ 3.1. Унапређење ефективности и ефикасности рада локалне самоуправе

Пројекат 3.1.1. Развој и унапређење информационо-комуникационих технологија у локалној самоуправи

Пројекат 3.1.2. Унапређење управљања имовином општине Темерин

Пројекат 3.1.3. Унапређење капацитета Агенције за развој општине Темерин за спровођење мониторинга и евалуације спровођења стратешког развоја локалне заједнице.

Приоритетни циљ 3.2. Побољшање општег здравственог стања становништва и услова за рад у здравству

Пројекат 3.2.1. Унапређење превентивних здравствених услуга

Пројекат 3.2.2. Едукативни програми становништва о превенцији заразних и незаразних обољења

Пројекат 3.2.3. Промоција здравог начина живота

Пројекат 3.2.4. Унапређење материјално-техничких и људских ресурса за пружање здравствених услуга

Пројекат 3.2.5. Израда и имплементација Стратегије јавног здравља општине Темерин 2017–2022.

Приоритетни циљ 3.3. Стварање услова за боље функционисање Центра за социјални рад и побољшање доступности социјалних услуга

Пројекат 3.3.1. Истраживање узрока сиромаштва на подручју општине Темерин

Пројекат 3.3.2. Израда и имплементација Стратегије развоја социјалне заштите општине Темерин

Пројекат 3.3.3. Развој међусекторских програма социјалне и здравствене заштите

Пројекат 3.3.4. Реновирање и адаптација објеката Социјалног становања у заштићеним условима

Пројекат 3.3.5. Стамбено збрињавање и економско оснаживање избеглих и интерно расељених лица.

Приоритетни циљ 3.4. Унапређење услова функционисања образовних установа

Пројекат 3.4.1. Унапређење просторних услова за боравак и рад деце и запослених у објектима установа образовања на територији општине Темерин

Пројекат 3.4.2. Увећање инфраструктуре образовних установа

Пројекат 3.4.3. Развијање васпитне функције установа образовања.

Приоритетни циљ 3.5. Подизање стандарда и унапређења развоја културе и спорта

Пројекат 3.5.1. Спровођење Стратегије развоја културе 2015–2020.

Пројекат 3.5.2. Спровођење Стратегије развоја спорта 2016–2018.

Пројекат 3.5.3. Подршка Канцеларији за младе.

Појединачне SWOT анализе сваког стратешког циља, односно приоритета поседују добре елементе, посебно у јасно дефинисаним (одређеним) снагама подручја и представљене су пре развоја приоритетних циљева и пројеката.

Код општине Темерин у стратешком документу:

Стратешки циљ = Приоритету

Приоритетни циљ = Циљу

Пројект = Мери.

Дефинисани индикатори

Стратегијом развоја јасно су дефинисани индикатори који би идентификовали почетно стање и промене које су настале у процесу достизања дефинисаних циљева.

За све области стратешког документа нису израђени пратећи акциони планови.

Акциони планови би требало да детаљније разрађују мере дефинисане стратешким документом, које су представљене у форми пројектних предлога. Пројектни предлози у свом саставу би требало да имају и дефинисане индикаторе, који свакако у општини Темерин недостају, јер одређене мере захтевају додатну разраду.

У предложеном акционом плану СРОТ 2016–2020. укупно је разрађено 56 пројеката односно мера, од тога 2 пројеката који су планирани да се спроведу у периоду 2016/17, 3 пројекта 2017/18. и осталих 51 пројекат су планирани за реализацију у периоду 2016–2020.

Наведени су извори финансирања, без буџета и то кроз опис: Буџет општине/ Виши нивои власти/ Донатори без јасних финансијских пројекција.

5. УКЉУЧЕНОСТ ПРОЈЕКТА ИЗ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН 2016–2020. У БУЏЕТ ОПШТИНЕ ТЕМЕРИН

Општина Темерин је Одлукама о завршном рачуну за године периода 2015–2020. спроводила и реализовала све програмске активности свих 17 програма Програмског буџета и комплетну анализу достављала кроз извештаје о раду како организационих јединица Општинске управе Темерин тако и институција и установа чији је општина Темерин оснивач.

Анализа финансијских капацитета општине Темерин за време важења претходног стратешког документа, која је приказана кроз завршне рачуне показује планирање и остварење капиталних пројеката, пројеката који су разврстани у групе и функционалне класификације, узимајући у обзир и остварење укупних примања и прихода.

Кроз одељак 10. Стратегије развоја општине Темерин 2016–2020. обрађен је систем имплементације, мониторинга и евалуације. Утврђена су два поступка и то: мониторинг (праћење) и вредновање (евалуација), која су представљена:

Табела 49. План реализације Стратегије развоја општине Темерин 2015–2020.

Период	Активности пре почетка периода	Активности на крају периода
2016.	– Израда једногодишњег оперативног програма 2016.	Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма за 2016. Ажурирање индикатора – статус имплементације Стратегије

2017.	– Израда једногодишњег оперативног програма 2017.	Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма за 2017. Ажурирање индикатора – статус имплементације Стратегије
2018.	Ревизија стратешког документа Израда једногодишњег оперативног програма 2018.	Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма за 2018. Ажурирање индикатора – статус имплементације Стратегије Урађена ревизија стратешког документа
2019.	– Израда једногодишњег оперативног програма 2019.	Извештај о имплементацији једногодишњег оперативног програма за 2019. Ажурирање индикатора – статус имплементације Стратегије
2020.	– Израда финалног извештаја о реализацији Стратегије развоја општине Темерин 2015–2020.	Финални извештај о реализацији Стратегије Покретање поступка за израду новог стратешког документа

Општина Темерин је активности изештавања и спровођења спроводила кроз достављање завршних рачуна и извештаја о раду што организационих јединица Општинске управе тако и институција и установа чији је општина Темерин оснивач.

6. ПРЕДЛОГ СМЕРНИЦА ЗА ИЗРАДУ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА РАЗВОЈА

Развојно планирање ослања се на анализу окружења у коме се налази локална самоуправа, а под окружењем се сматрају демографски трендови, микро и макро економска ситуација, политика, социјална кретања и тако даље, а имају утицај на развој локалне самоуправе, а као документ јавне политике израђује се на период од минимум 7 година.

План развоја се ради како би се постигао континуитет и конзистентност активности локалне самоуправе и из тог разлога се одређује на временски период (од минимум седам година). Константне промене у окружењу захтевају флексибилност Плана развоја и предвиђање ризика имплементације, те секторске планове треба радити на краћи период (од три до пет година) из разлога смањења прецизности.

Како би План развоја био реалан и остварив, он мора бити кроз акционе планове усклађен са буџетом локалне самоуправе, како би ресурси били алоцирани да одражавају избор приоритета локалне самоуправе, а на концу како би се постигао раст и развој исте.

Квалитет документа јавне политике зависи од:

- анализе окружења – прикупљања информација о тренутном стању у локалној самоуправи са економског, друштвеног и других аспеката;
- укључивања приватног, цивилног и јавног сектора у израду стратегије;
- дефинисане визије;
- дефинисаних циљева, приоритета, мера и индикатора праћења резултата;
- усклађености са другим стратешким документима;
- снажног вођства;

- међусекторске сарадње и сарадње на свим хијерархијским нивоима у локалној самоуправи;
- реалне процене у вези са расположивим средствима и људским ресурсима;
- усклађивања са програмским буџетом;
- именовања тела надлежног за спровођење стратегије локалне самоуправе;
- дефинисања правила и процедура при имплементацији стратешког документа;
- праћења имплементације стратешког документа;
- анализе и ревизије стратешког документа.

Анализа окружења подразумева прикупљање неопходних информација пре него што се приступи стратешком планирању и односи се на тренутно стање у локалној самоуправи – социо-економску анализу која подразумева демографске карактеристике, образовање, запосленост/незапосленост, животни стандард становништва, здравство, индустријску и привредну развијеност локалне самоуправе, инвестиције, инфраструктуру – привредну, саобраћајну, пословну, затим заштиту животне средине. Ова анализа укључује и SWOT анализу – анализу снага, слабости, шанси и претњи локалне самоуправе.

Да би се направио добар план развоја неопходно је ангажовати све секторе, јавни, приватни и цивилни, те стручњаке из свих области и оне на руководећим позицијама у свим секторима, како би информације о потребама сваког поменутог биле веродостојне.

На основу добијених информација, те идентификовања проблема локалне самоуправе, кључно је одредити визију – којим путем развоја локална самоуправа жели да се креће, које је идеално место где би могла да се налази – где заправо жели да стигне? Визија по завршетку имплементације важећег развојног документа не мора бити остварена, али је пожељно да се том имплементацијом направи корак ка постигнућу исте.

Узимајући у обзир временски рок имплементације Стратегије, фокус се ставља на циљеве који су реални и оствариви у задатом року. Циљеве треба дефинисати по SMART принципу, тако да буду:

- јасни
- мерљиви
- оствариви
- реални
- временски одређени.

Циљеви могу бити општи и специфични. Општи циљеви односе се на будућу промењену ситуацију и представљају главне циљеве који се желе постићи. Најчешћа грешка која се јавља при дефинисању општег циља јесте када се исти исказује широко и када није могуће дефинисати да ли се и у којој мери остварио након завршетка имплементације Стратегије. Такође, при дефинисању општег циља/ева важно је одредити се за један или два сегмента и не покушавати обухватити све сегменте развоја локалне самоуправе, што је и немогуће с обзиром на то да се стратешки документ усваја за период од четири до седам година. Специфични циљеви су мањег опсега и заправо су део општег циља сведени на нижи ниво – представљају логички наставак општег циља. Специфични циљеви су продукт разлагања општег циља.

Пример добро дефинисаног циља:

- повећати друштвени бруто производ по глави становника локалне самоуправе за 10% до 2025.
- смањити емисију штетних гасова до 2025. године за 15% у односу на 2020.

Пример лоше постављеног циља:

- повећати друштвени бруто производ по глави становника
- смањити загађење.

Дефинисање приоритета, мера и индикатора је корак након дефинисања циљева, с обзиром на то да уколико не постоје приоритети и мере, немогуће је остварити постављене циљеве, а без индикатора резултата не постоји могућност за мерење успешности остварености циљева.

Пример постављених приоритета:

- развој људских ресурса
- економски и друштвени развој.

Као и код циљева, и при постављању приоритета не треба обухватити све области развоја, него се фокусирати на основне приоритете које је могуће реализовати у временском року имплементације стратешког документа.

Мере представљају конкретизацију циљева – начин остварења постављеног циља. Уколико не постоје мере које следе постављени циљ, исти није могуће адекватно остварити.

Пример постављених мера:

- образовање становништва у руралним подручјима
- изградња водовodne инфраструктуре с циљем побољшања квалитета живота становништва и заштите животне средине.

Индикатори представљају инструменте за мерење резултата, односно остварености постављених циљева. Да би било који циљ могли пратити, неопходно је дефинисати показатеље којим ће се исти мерити.

Пример дефинисаних индикатора:

- учешће локалне самоуправе у формирању укупног друштвеног бруто производа Републике Србије у ХУ години
- индекси индустријске производње у Републици Србији и локалној самоуправи у ХУ години.

Као што је наведено раније у документу, Секторски стратешки план локалне самоуправе треба да буде у складу са стратешким документима на вишем хијерархијском нивоу, а по препоруци израде стратешких докумената методологијом „одоздо на горе”, при којој се прво израђују документи на нижим нивоима, а затим се синтетишу у стратешки план покрајине, републике... Уколико држава не успостави овај систем креирања стратешких докумената, при изради документа је обавезно обратити пажњу на већ постојеће стратегије и исти ускладити са њима, водећи рачуна да се не одступа од потреба локалне самоуправе.

Како би се израдила и имплементирала Стратегија одрживог развоја локалне самоуправе, лица ангажована на водећим функцијама морају бити покретачи, лидери који ће утицати да се обезбеде услови за неометано реализовање документа. Такође, све службе морају деловати у корелацији, размењивати информације од значаја и заједнички радити на имплементацији Стратегије.

Израда развојног планског документа, по Закону који ступа на снагу од 2021. године, мора да буде синхронизована са буџетским циклусом, а сви улазни подаци за процес израде и одобрења буџета да буду спремни у складу са предвиђеним временским оквиром.

Програмским буџетирањем се, по програмској класификацији, приказују постављени циљеви, резултати који се очекују, мере и активности, као и средства која су потребна да би се циљеви остварили. Програмским буџетирањем успоставља се нови начин планирања и распоређивања расположивих буџетских средстава и тиме се ствара нова веза између циљева и средстава која су потребна за њихову реализацију. Како би се ово постигло, врши се јасна подела задатака и успоставља се систем одговорности при реализацији активности локалне самоуправе. Осим приказивања обима потребних, односно планираних средстава, финансијски план треба да садржи циљеве, планиране резултате и мере из стратешког

документа. Такође, програмским буџетирањем се изнаходи најпогоднији начин за решавање конкретних проблема дефинисаних у Стратегији одрживог развоја.

Оваква корелација између буџета и Стратегије омогућава константно праћење остварења планираних резултата (у оба смисла – финансијског и нефинансијског дела). Програмско буџетирање састоји се од фазе планирања, програмирања и фазе буџетирања. У смислу буџетског програмирања, буџетски програми на које се врши алокација трошкова ради остварења постављених циљева су заправо носиоци истог. Да би се вршило програмско буџетирање потребно је да се дефинишу надлежности и одговорности за спровођење буџетских програма.

За праћење и имплементацију планског развојног документа мора постојати дефинисан тим или представник који ће бити задужен за наведено. То подразумева да један члан Градског/Општинског већа прати, мониторингује, контролише и врши евалуацију имплементације. Именовани тим/представник даваће инструкције шефовима одељења ЈЛС да правремено подносе извештаје о реализацији мера у оквиру својих одељења и надлежности. Након усвајања извештаја о имплементацији од стране Општинског већа, извештај се даље шаље на усвајање у оквиру Скупштине града/општине. Такође, шефове одељења ЈЛС-а неопходно је обавезати да у оквиру својих годишњих планова рада обавезно уносе приоритете, мере, задатке и пројекте у складу и искључиво са планом развоја.

Да би се оценио учинак и измерио степен реализације Плана развоја као документа јавне политике пожељно је радити анализу и, уколико се покаже потребним, ревизију развојног документа. Околности се мењају константно, фактори који утичу на реализацију стратегије, спољни и унутрашњи, те је препорука вршити анализу документа на годишњем нивоу изградом SWOT анализе и преиспитивањем постављених циљева. Уколико се покаже да су се приоритети изменили, локална самоуправа приступа ревизији Плана развоја.